

SOKAN TEKINTIK HELYTELENÜL VIRÁGOSKERTNEK A TERMÉSZETET – BŐVÍTÉSRE SZORUL A TÖRVÉNYILEG VÉDETT FAJOK JEGYZÉKE

Ne szedjük, inkább csodáljuk a vadvirágot

Nagyon sok ritka vagy nagy populációkkal már csak Romániában termő növény- és virágfaj vált veszélyeztetetté amiatt, hogy a lakosság – hobbiból vagy kereskedelmi célból – nagy mennyiségben letépi, csokorba gyűjti. Fenesi Annamária ökológus, egyetemi adjunktus lapunknak elmondta, kevés növényfaj élvez törvényes védeltséget Romániában, holott még több értékes, ritka és veszélyeztetett faj szorul védelemre, ugyanakkor a természetvédelem terén nagy felelősség hárul az emberekre.

» BÍRÓ BLANKA

A márciusban megjelenő korai virágok közül a hóvirág a tavasz legemblematikusabb hírnöke, amelyről a többség tudja ugyan, hogy védett, mégis úton-útfélen feltűnnek a kis csokrokkal az árusok. A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) ökológia és természetvédelem szakának oktatói és diákjai még évekkal ezelőtt plakátot készítettek védett tavaszi növényeinkről, amelyen feltűntették a „Ne szedd, csodáld!” felhívást. A plakátra felkerült a kikeleti hóvirág, a tavaszi hérics, a kockásliliom, zergeboglár, csillagos nárcisz, törpemandula, kárpáti sáfrány, a kakasmandikó. Bár a felhívást azóta is folyamatosan hirdetik, a plakátokat osztogatják, a téma aktuális maradt, hiszen tavaszi virágainkat továbbra is leszedik, csokorba gyűjtik, mert sokan otthon kívánnak gyönyörködni bennük, vagy mert eladásra kínál-

Nálunk még gyakori. Az Európai Unió rendelettel kötelezi a tagállamokat a kikeleti hóvirág védelmére

ILLUSZTRÁCIÓK FOTÓ: BALÁZS ATTILA/MTI

» **Ismernünk kell a természetvédelmi törvényeket, és felelősségteljesen kell viszonyulnunk a természeti értékeinkhez még akkor is, ha nincs egy büntetéssel fenyegető árnyék mögöttünk.**

ják. Hírtelevíziók beszámolóí szerint nemrég négy személyt bírságotlakt meg – fejenként 5000 lejre –, miután összesen 1500 szál hóvirágot találtak náluk, amelyek egy részét gyökerestől kitépték.

Sok európai országban kihalófélben van a hóvirág

Az Európa nagy részén honos kikeleti hóvirág lomberdei faj, amely Romániában sok helyen megtalálható, ráadásul nagy populációkkal. Ám más európai országok ezzel már nem büszkélkedhetnek: a faj élőhelyeinek elpusztítása és átalakítása, valamint a hagymák tömeges kiásása, kitermelése miatt a kihalás szélére sodródott. Fenesi Annamária ökológus, a BBTE adjunktusa lapunknak elmondta, a kiásott hóvirághagymákat kertészeti célokra vagy gyógyszeralapanyagként értékesítik, a növényből kinyert galantamint az Alzheimer-kór kezelésére használják. Az állományok jelentős csökkenésére felfigyelve az Európai Unió lépett, és rendelettel (élőhelyvédelmi irányelv 92/43/EGK) kötelezi a tagállamokat a hóvirág védelmére a gyűjtés és hasznosítás szabályozása révén. Ez azt jelenti, hogy a természetből való gyűjtése engedélyhez kötött, melyet minden ország szakminisztériuma bocsáthat ki az ország és a gyűjtőhely hóvirág-állománya függvényében.

Más, a természetből tömegesen gyűjtött faj is megtalálható ezen a listán, például az árnya, az orvosi pióca és az éti csiga. A hóvirág nemzetközi kereskedelme szintén tiltott a washingtoni egyezmény (CITES) révén, hiszen a kínálat olyan országból érkezik, ahol még található belőle, a kereslet pedig onnan, ahol már kikapusztult, vagy szigorúbban betartják a törvényeket, részletezte az egyetemi oktató. A Magyar Biológiai és Ökológiai Intézet munkatársa felhívta a figyelmet, miszerint egy egészséges populáció számára néhány szál hóvirág leszedése nem okoz problémát. „Ám néhány szál is számít egy olyan populációnak, amelynek élőhelyén

rendszeres a favágás és erdőtisztítás, idegen fajokot ültetnek az őshonos fajok helyére, szennyezett a levegő, újonnan megjelenő betegségek, klímaváltozás sújtja” – állapította meg lapunknak az ökológus, hozzátéve, számos romániai erdőben ez az általános helyzet. A legnagyobb kárt a hagymák kiásásával, kihúzásával okozzuk, de a virágok leszedése is ártalmas, hiszen ezek nélkül nem lesznek magvak. A hóvirág magjait hangyák terjesztik, lehetőséget adva a növénynek, hogy eltávolodjon az anyanövénytől, és új, talán jobb, zavaratlan, emberektől távol eső területen telepedjen meg.

Kevés növényfaj élvez törvényes védeltséget Romániában

Fenesi Annamáriától megtudtuk, a néhány évvel ezelőtti diákokkal közösen indított akciójukkal a védett, tavasszal virágzó növényfajokat szeretnék volna bemutatni. „Amikor átnéztük az ide vonatkozó törvényeket, megdöbbenünk, hogy nagyon kevés növényfaj élvez törvényes védeltséget Romániában. Például a kárpáti sáfrány endemikus faj, a Kárpátokon és a Balkán-hegységen kívül sehol máshol nem fordul elő, mégsem védett. A zergeboglár, mocsári kockásliliom, tavaszi hérics, törpemandula, csillagos nárcisz ritka és értékes fajok, amelyek törvényes védelmet érdemelnének, mert populációik zsugorodnak, vagy el is tűnnek a külföldre átalakító tevékenységek és az intenzív gyűjtés miatt. Magyarországon például mind a nyolc faj törvény által védett. Nálunk is nagyon megérdemelnék!” – fejtette ki a Krónikának az egyetemi oktató. A plakát azóta sokszor visszaköszön a közösségi médiában különböző megosztók révén, ami az ökológus számára azt üzeni, nemcsak a biológusokat, a természetvédőket zavarja, hogy sokan virágoskertnek tartják a természetet, és gondolkodás nélkül szedik a virágzó növényeket.

Romániában több mint 3300 növényfajból mindössze 34 élvez

országos védeltséget a 2007/57-es számú sürgősségi kormányrendelet alapján. Ezen túlmenően az EU irányelveinek köszönhetően további 47 növény- és 8 mohafaj is védett, de ezek az európai közösség számára fontos fajok, Romániában nem feltétlenül a legritkábbak, legvesélyeztetettebbek. „Mondanom sem kell, hogy ez rettenetesen kevés. Nagyon sok botanikai ritkaságunk, endemikus fajunk, melyek csak az országunk területén fordulnak elő, maradványnövényeink, melyek leltűnt korok hírnököi, nem szerepelnek a természetvédelmi törvények listáin” – mutatott rá Fenesi Annamária. A vonatkozó kormányrendelet törvényi szintre emelték, többször módosították a szövegét, de a lista nem sokat változott az utóbbi húsz évben. A szakértő szerint elsősorban gyors bővítésre lenne szükség, hogy az értékes, ritka és veszélyeztetett növényfajok helyet kapjanak a listán, de persze pár évente frissítésre is szükség lenne, hiszen újabb és újabb fajok válnak veszélyeztetettekké.

Sok a szabályszegő, mindannyiunké a felelősség

A kihalással veszélyeztetett fajok aktív természetvédelmi beavatkozással lehet megóvni, megmenteni, ennek egyik pillére a törvényi védelem. Az ökológus ugyanakkor úgy véli, a jogszabályi védelemnek nem csak a közvetlen kihalási veszélyben lévő fajokra kellene vonatkoznia, hanem a természetvédelmi és ökológiai szempontból fontos, értékes, egyedi fajokra is, hogy azok ne kerülhessenek a veszélyeztetett fajok listájára. „Tudjuk, látjuk, hogy hazánkban a természetvédelem nem prioritás, a természetvédelmi törvényeket nem ismerjük, és nem tartjuk be, sajnos nem is tartatják be velünk. Egy-egy jogos büntetés kiszabása olyan rendkívüli esemény, hogy óriási média-visszhangra lel. A természetvédelmi törvények áthágása pénzbürságot, sőt szabadságvesztést vonhat maga után, akárcsak egy közúti baleset okozása, csak ezeket a szabályokat nem, vagy csak nagyon ritkán tartatják be. Épp ezért nagy felelősség hárul az emberekre: ismernünk kell a természetvédelmi törvényeket és felelősségteljesen kell viszonyulnunk a természeti értékeinkhez még akkor is, ha nincs egy büntetéssel fenyegető árnyék mögöttünk” – magyarázta az egyetemi oktató. Aki ugyanakkor jó hírrel szolgált mindazok számára, akik szeretnék betartani a törvényt: nem kell ismerni a védett fajok jegyzékét, mert az 57-es sürgősségi kormányrendelet 33. paragrafusa alapján tilos a természetes élőhelyeiken előforduló növényfajok virágainak és terméseinek leszedése, levágása, a tövek kiásása vagy tönkretétele, legyen szó bármilyik őshonos növényfajról. „Maradjon a természetben az, ami a természeté. Ha ehhez tartjuk magunkat, biztosan nem vétünk a törvény és a természet ellen sem” – összegezte a követendő utat Fenesi Annamária, a BBTE adjunktusa.

Óvásra szorulnak a tavasszal virágzó növényfajok

BBTEFOTÓ: